

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Кольчак Валентини Андріївни «Організаційно-управлінські технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (01 Освіта/Педагогіка)

Актуальність теми. Сучасні умови для України характеризуються докорінними реформами та трансформаціями, що передбачає вирішення проблем формування нової концепції розвитку регіонів та їх структурних одиниць, як центрів соціально-економічної, політичної та культурної системи держави. Ґрунтуючись на стратегії змін зазнає і державна регіональна політика, яка орієнтована на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання; розвиток самоуправління регіонів на основі комплексних проєктів та програм; інноваційні технології та методи управління учасників регіональної політики; розвиток системи фізкультурно-спортивних послуг високої якості. Ефективність організації управління полягає в створенні науково обґрунтованих організаційних форм, методів, оптимальних технологій управління, закономірностей, сприятливих раціональних умов для досягнення поставлених завдань перед сферою фізичної культури і спорту на державному та регіональному рівнях. Розробка комплексної системи державного регулювання сфери фізичної культури і спорту як складової стратегічного розвитку регіонів та територіальних громад залишається важливою актуальною науковою та практичною проблемою сучасного розвитку соціально-економічного сектору України.

Представлена до розгляду дисертаційна робота Кольчак В. А. спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тем науково-дослідної

роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»: «Теоретико-методичні засади підготовки фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності з різними групами населення» на 2019–2023 рр. (затверджено рішенням вченої ради від 27 грудня 2018 року, протокол № 5); «Сучасні інноваційні підходи до організації фізкультурно-спортивної діяльності» на 2024–2028 рр. (затверджено рішенням вченої ради від 28 грудня 2023 року, протокол № 7).

Роль авторки як співвиконавиці теми полягає у розробленні та науково-методичному обґрунтуванні концептуальної моделі організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад (на прикладі Одеської області).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені у дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв’язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв’язаних сучасних методів дослідження. Отримані результати дослідження базуються на достатньому фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечена значним обсягом дослідження, кількісно-якісною характеристикою вибірки респондентів, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів статистичного опрацювання матеріалів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних і науково-практичних засад вирішення проблеми розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад:

- *вперше* сформовано концептуальну модель організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад в Одеській області, що розкриває сутнісну та змістову спрямованість дослідження;
- *вперше* розроблено комплексний перспективний план реалізації організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад в Одеській області;
- *доповнено* уявлення про зміст та структуру організаційного механізму регіонального управління фізичною культурою і спортом в напрямку оптимізації організаційної структури, за рахунок кроссекторальної співпраці стейкхолдерів щодо визначення пріоритетних напрямків розвитку територіальних громад на основі біорегіональної моделі;
- *удосконалено* підхід до аналізу організаційних та нормативно-правових умов регіонального управління фізичною культурою і спортом;
- *подальшого розвитку* набули наукові підходи до розробки інструментів ефективного управління фізичною культурою і спортом на рівні територіальних громад щодо чіткого розмежування та координації повноважень і компетенцій всіх учасників фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності як на рівні країни, так і на рівні регіонів та місцевого самоврядування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в теоретичному та емпіричному обґрунтуванні організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту в територіальних громадах Одеської області, з урахуванням чинників розвитку країни на регіональному рівні, розробці та експертній перевірці запропонованої технології та перспективного плану її реалізації; виявленні чинників та умов, які впливають на ефективність управління сферою фізичної культури і спорту на місцевому рівні.

Результати дослідження впроваджено в діяльність Департаменту фізичної культури, спорту і туризму Одеської обласної військової адміністрації, діяльність Маяківської, Авангардівської, Балтської та Чорноморської територіальних громад Одеської області; в освітній процес здобувачів другого рівня вищої освіти зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, Запорізького національного університету, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, про що свідчать відповідні акти впровадження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій. За темою дисертації опубліковано 9 наукових праць, з яких 5 статей у спеціалізованих фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 4 праці апробаційного характеру.

У публікаціях, що підготовані у співавторстві, чітко вказано авторський внесок. У наукових публікаціях автора у повній мірі відображено основні положення дисертації, а також не виявлено порушення академічної доброчесності.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертація складається з анотації, вступу, 5 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження і формулюється наукове завдання; вказується зв'язок дисертаційного дослідження з науковими планами, темами; розкривається науковий апарат дослідження: мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; визначаються наукова новизна, практична значущість; наводяться дані про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження отриманих результатів, подано інформацію про публікації, структуру та зміст роботи

У першому розділі «Сучасний стан проблеми функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад» автором здійснено ретельний аналіз фахової літератури

відповідно до об'єкта дослідження. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури підтверджує, що найважливіше завдання державної політики у сфері фізичної культури і спорту в територіальних громадах – формування оптимальної галузевої моделі ефективного управління, в якій мають бути чітко розподілені й погоджені компетенція і повноваження, функції, методи і відповідальність усіх суб'єктів фізкультурно-спортивної діяльності як на рівні державних, так і на рівні місцевих органів влади.

Визначено, що основним чинником ефективного функціонування сфери фізичної культури і спорту в територіальних громадах є збалансований нормативно-правовий механізм регулювання відносин суб'єктів сфери. Ефективність діяльності фізкультурно-спортивних організацій в територіальних громадах залежить від фінансового стану, матеріально-технічних ресурсів, соціальних результатів діяльності (задоволеність потреб населення у фізкультурно-спортивних та оздоровчих послугах), економічних результатів (прямих та опосередкованих), технологій управління (внутрішнього та зовнішнього), результатів технічного прогресу.

Підтверджено, що серед вузьких місць, які потребують вдосконалення нормативно-правового забезпечення залишаються: 1) дієві програми підвищення рівня фізичної активності; 2) якісні зміни в системі спорту вищих досягнень; 3) розвиток спортивної інфраструктури; 4) діджиталізація сфери фізичної культури і спорту; 5) система фінансування видатків на сферу фізичної культури і спорту в сільській місцевості; 6) оптимізація кадрового забезпечення; 7) моніторинг реалізації політики вдосконалення.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» окреслено методологічний апарат дослідження та етапи наукового пошуку здобувача.

У третьому розділі «Організаційні аспекти функціонування сфери фізичної культури і спорту в Одеській області в умовах

децентралізації влади» автором узагальнено підхід до оцінки стану функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту на регіональному рівні, представлено його рівні та складові. Саме це дозволило авторові через розкриття фізкультурно-спортивного потенціалу Одеської області, опираючись на концепцію біорегіоналізму, сформулювати чинники, що впливають на функціонування та ефективне управління фізкультурно-спортивним організаціями територіальних громад Одеської області. Підтвердженням адекватності логіки алгоритму дослідження автора, на нашу думку, є результати проведених PEST-аналізу та SWOT-аналізу, які носять достатньо інформативний та доказовий характер.

Викликає зацікавленість запропонована автором універсальна кібернетична модель стратегічного управління сферою фізичної культури і спорту в Одеському регіоні, яка розкриває взаємозв'язок між керуючою та керованою підсистемами, цілями управління та можливостями їх досягнення, спрямованими на підвищення рівня якості, зокрема в умовах невизначеності та ризику.

Представлені результати власного дослідження підтверджують актуальність питання формування концептуальної моделі організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на регіональному рівні, як сукупності цілеспрямованих, ієрархічно впорядкованих, скоординованих у часі та за ресурсами, раціональних управлінських процедур, що відповідають стану зовнішнього і внутрішнього середовища ФСО та реалізуються в межах комплексу функцій менеджменту завдяки застосуванню специфічних інструментів та методів.

У четвертому розділі «Обґрунтування організаційно-управлінської технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту в територіальних громадах Одеської області» представлено структуру та зміст запропонованої моделі, логічним продовженням якої є комплексний перспективний план заходів, що орієнтовані на оптимізацію розвитку

сфери фізичної культури і спорту на 2025-2029 рр. На нашу думку, реалізація запропонованої автором моделі є логічним доповненням програмно-цільового підходу в управлінні сферою фізичної культури і спорту на державному та регіональному рівнях, а також спрямовані на реалізацію державної політики в сфері фізичної культури і спорту на 2025-2029 рр.

Ефективність впровадження розробленої автором моделі представлена результатами експертної оцінки. Достовірність проведеного експертного оцінювання підтверджується загальним числом експертів у групі (15 осіб), пайовим складом різних спеціалістів у групі (1 керівник органів управління фізичною культурою та спортом обласного рівня; 4 – керівників територіальних громад; 3 вчених; 4 директори спортивних організацій, 3 вчителів фізичної культури), характеристикою експертів. Про компетентність обраних експертів можна судити виходячи з того, що в експертній групі - 3 заслужені працівники фізичної культури та спорту; 2 заслужені тренери України; 1 доктор наук, професор; 2 кандидатів наук, доцентів. При цьому всі члени експертної групи мали креативність, позитивно ставилися до експертизи, здатні аналітично, широко і конструктивно мислити. Аналіз результатів експертної оцінки свідчить про досить високий прогностичний рівень ефективності розробленої автором моделі.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження відповідно до поставлених завдань. Представлено положення наукової новизни та відмінності отриманих результатів від відомих раніше.

Висновки роботи є логічним завершенням проведених автором досліджень, базуються на широкій інформаційній базі, що включає джерела наукового, нормативного і статистичного характеру. Результати розрахунків та висновки, зроблені на основі отриманих результатів, не викликають сумніву та становлять інтерес як для науки, так і для практики.

Висновки до кожного розділу і дисертації в цілому відображають суть виконаних досліджень і тісно пов'язані з їх змістом.

Оцінюючи в цілому позитивно роботу Кольчак В.А., слід зауважити, що автору не вдалося уникнути певних недоліків у роботі, які переважно носять дискусійний характер:

1.Формулювання об'єкта дослідження, як управлінська діяльність органів регіонального управління фізичною культурою та спортом, на наш погляд, не в повній мірі охоплює проблемне поле, якісно представлене автором в першому розділі дисертаційної роботи.

2. На нашу думку, потребує конкретизації питання відбору територіальних громад, в яких проводилося дослідження, а також в діяльність яких запропоновані розроблені автором модель технології та план?

3. Окремі положення висновків до розділів мають ознаки анотацій та констатації отриманих результатів.

4. У тексті дисертації зустрічаються орфографічні, стилістичні та редакційні помилки.

Однак названі недоліки не вплинули на обґрунтованість і вірогідність основних положень, винесених здобувачем на захист, не применшують новизну, наукову й практичну значущість отриманих результатів.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Кольчак В.А. «Організаційно-управлінські технології оптимізації розвитку сфери фізичної культури і спорту на рівні територіальних громад», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Кольчак Валентина Андріївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, завідувачка кафедри
теорії і методики фізичної культури
та спортивних дисциплін

Євдокія ДРАЗІНА

